

15.5.2006

1885/4/04

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Aila Linnakangas

**SOSIAALIVIRANOMAISEN OIKEUS TIEDONSAANTIIN
KANSANELÄKELAITOKSELTA (seloste)**

Vuolijoen kunnan perusturvaosasto oli pyytänyt sosiaalihuollon asiakaslain 20 §:n nojalla Kansaneläkelaitoksen Kajaanin toimistolta Kansaneläkelaitoksen järjestämänä kuntoutuksena myönnetyn psykoterapian tietoja. Kysymys oli perusturvalautakunnan huostassa olevan lapsen tiedoista.

Perusturvaosasto pyysi oikeusasiamiehen kannanottoa siihen, sovelletaanko tietojen antamiseen sosiaaliviranomaiselle ensisijaisesti sosiaalihuollon asiakaslakia vai Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annettua lakia. Perusturvaosaston mukaan ei ole perusteltua eikä sosiaalihuollon asiakaslain mukaista, että sosiaaliviranomaiset joutuvat perustelemaan toiselle viranomaiselle, miksi tiedot ovat sosiaalihuollon asiakaslain 20 §:ssä tarkoitetulla tavalla välttämättömiä.

Kansaneläkelaitoksen Kajaanin toimiston vakuutuspäällikkö pyysi perusturvaosastolta lisäselvitystä siitä, mihin kunta tarvitsi tietoja. Perusturvaosasto antoi lisäselvityksen. Tämän jälkeen Kansaneläkelaitoksen Pohjois-Suomen aluekeskuksen lakimies ilmoitti puhelinkeskustelussa sosiaalityöntekijä-lastenvalvojalle, että näyttäisi siltä, ettei tietojen saamista koskevaan pyyntöön mahdollisesti voitaisi suostua. Samalla hän tiedusteli, haluaako perusturvaosasto asian siirrettäväksi Kansaneläkelaitoksen asianomaisen osaston ratkaistavaksi, jossa asiassa tehdään valituskelpoinen päätös. Sosiaalityöntekijä-lastenvalvojan kanssa sovittiin tuolloin siitä menettelystä, että asiakirjat annetaan lapsen huoltajalle, joka voi toimittaa ne perusturvaosastolle.

Kansaneläkelaitoksen Kajaanin toimisto totesi oikeusasiamiehelle antamassaan lausunnossa, että Vuolijoen kunta ei tässä tapauksessa ilmaissut riittävän asianmukaisesti, että kyseisiä tietoja käytetään lapsen kuntoutustarpeen selvittelyyn eikä esimerkiksi huoltajuusasian ratkaisemiseen. Kansaneläkelaitos puolestaan totesi lausunnossaan, että kysymys oli sosiaalihuollon asiakaslain 20 §:n ja Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 5 ja 10 §:n soveltamisesta. Lausunnon mukaan Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain 5 ja 10 § huomioon ottaen Kajaanin toimisto menetteli lain edellyttämällä tavalla.

Sosiaaliviranomaisen tiedonsaantioikeus

Oikeusasiamies Paunio totesi, että Kansaneläkelaitoksen velvollisuudesta sosiaaliviranomaisen pyynnöstä luovuttaa sille Kansaneläkelaitoksen hallussa olevia tietoja säädetään sosiaalihuollon asiakaslain 20 §:ssä.

Kansaneläkelaitoksella on tämän lainkohdan nojalla velvollisuus luovuttaa sosiaaliviranomaiselle kaikki hallussaan olevat tässä lainkohdassa tarkoitetut tiedot ja selvitykset, siis muutkin kuin Kansaneläkelaitoksen järjestämää kuntoutusta koskevan lain 5 tai 10 §:ssä tarkoitetut tiedot.

Kuten sosiaalihuollon asiakaslain 20 §:n säätämistä koskevasta eduskuntakäsittelystä ilmenee, säännöksessä on tarkoitettu antaa myös sille viranomaiselle, jolta tietoja pyydetään, oikeus varmistua siitä, että kysymys on tuossa lainkohdassa tarkoitetuista olennaisista ja välttämättömistä tiedoista. Tällä tavoin viranomainen voi omalta osaltaan turvata sen, että asiakkaan yksityiselämän suojaa ei loukata.

Kansaneläkelaitos menetteli oikeusasiamiehen mielestä sille laissa suodun harkintavallan puitteissa pyytäessään lisäselvitystä tietojen käyttötarkoituksesta.

Mitä tulee siihen, oliko sosiaaliviranomaisella tässä tapauksessa oikeus saada sen pyytämät Kansaneläkelaitoksen hallussa olleet tiedot, oikeusasiamies totesi seuraavaa.

Kysymys oli perusturvalautakunnan huostassa olleesta lapsesta, jonka hoidon ja kuntoutuksen lautakunta oli lastensuojelulain perusteella velvollinen järjestämään. Asiassa oli siis kysymys viranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitamisesta. Perusturvaosasto oli oikeusasiamiehen mielestä myös yksilöinyt tietopyyntönsä riittävästi ainakin toisessa kirjeessään. Käytettävissä olevista asiakirjoista ei hänen näkemyksensä mukaan ilmene myöskään perusteita epäillä perusturvaosaston ilmoitusta siitä, että Kansaneläkelaitoksen kyseistä lasta koskeva kuntoutuspäätös ja päätöksen perusteena olleet lääkärinlausunnot ja muut selvitykset olivat sosiaalihuollon asiakaslain 20 §:ssä tarkoitetulla tavalla olennaisia sekä välttämättömiä lapsen sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi, sosiaalihuollon järjestämiseksi ja perusturvalautakunnalle annettujen tietojen tarkistamiseksi.

Kansaneläkelaitoksen menettely asiakirjojen antamisessa

Sosiaalihuollon asiakaslain 20 §:ssä on säädetty mm. Kansaneläkelaitokselle velvollisuus antaa sosiaaliviranomaiselle tuossa lainkohdassa tarkoitetut tiedot. Tässä lainkohdassa säädetty sosiaaliviranomaisen oikeus tiedonsaantiin ei edellytä asiakkaan suostumusta. Mikäli viranomainen kieltäytyy tietojen antamisesta, asiassa tulee menetellä julkisuuslain 14 §:ssä säädetyllä tavalla.

Saadun selvityksen mukaan Kansaneläkelaitoksen toimihenkilö oli ilmoittanut suullisesti, että pyydettyjä tietoja ei todennäköisesti anneta perusturvaosastolle. Samalla perusturvaosastolle oli annettu julkisuuslain 14 §:ssä säädetyllä tavalla tieto siitä, että asia voitiin saattaa viranomaisen ratkaistavaksi ja tiedusteltu, halusiko perusturvaosasto asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi. Asiassa meneteltiin siis julkisuuslain 14 §:ssä säädetyllä tavalla.

Kansaneläkelaitos ei täyttänyt sosiaalihuollon asiakaslain 20 §:ssä säädettyä velvollisuuttaan tietojen antamiseen antamalla ne perusturvaosaston sijasta huoltajalle. Perusturvaosasto ei kuitenkaan pyytänyt Kansaneläkelaitoksen päätöstä asiassa, vaan asian käsittelyn jouduttamiseksi tyytyi Kansaneläkelaitoksen menettelyyn. Kansaneläkelaitos ja perusturvaosasto ovat oikeusasiamiehen näkemyksen mukaan voineet sopia myös tällaisesta menettelystä, kun huoltaja oli siihen suostunut.